Опорний конспект · 2.1. Лексичне значення слова. Однозначні й багатозначні слова

Українська мова · Підготовка до НМТ · Розділ 2. Лексикологія

1. Два шари значення

Лексичне — ЩО слово називає; подає тлумачний словник.
Граматичне — частина мови, рід, число, відмінок; спільне для класу.

Слово «книга»

Ознака	Шар
зшиті аркуші з текстом	лексичне
іменник, ж. р., одн., наз. в.	граматичне

2. Однозначні (моносемічні)

Групи слів

Група	Приклади
терміни	морфема · ізотоп
власні назви	Дніпро · Шевченко
назви предметів; нові запозичення	віхола · ноутбук

> Насправді багатозначні: **береза**, **парасолька**. Однозначне слово **не має переносного значення**.

3. Багатозначні (полісемічні)

За СУМ

Слово	Значення
голова	тіло · керівник · колона
земля	планета · ґрунт · країна
гострий · іти	ніж, зір, біль · час, фільм

Значення тримає **спільна ознака**: форма, місце, функція; **голова** — «верх», **іти** — «рух уперед».

4. Полісемія чи омоніми: тест

1. (1) Назви обидва значення разом.
2. (2) Сформулюй **спільну ознаку**.
3. (3) Є — багатозначне; немає — омоніми.

Порівняння

полісемія ознака є	омоніми ознаки немає
крило птаха — крило будинку (збоку)	коса «волосся» — коса «знаряддя»
голова людини — голова колони (верх)	ключ від замка — ключ «джерело»

5. Словникова стаття

Як читати

Що бачиш	Що це
одна стаття: 1., 2., 3.	**багатозначне**
окремі статті з індексом	**омоніми**
позначка **перен.**	переносне значення

КРИЛО́, а, с. **1.** орган льоту. **4.** частина літака. **11.** перен. фланг.

КОСА́[1] волосся · КОСА́[2] знаряддя · КОСА́[3] суходіл.

> Омонім теж буває багатозначним: у КОСА́[2] два номери.

6. Пастки НМТ

- у рядку «всі однозначні» ховають **березу**, **парасольку**;
- за «лексичне значення» дають **граматичні** ознаки;
- полісемію видають за омонімію;